

Гончар Н.П.

**ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ
БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ III-IV УРОВНЕЙ АКРЕДИТАЦИИ**

В статье рассматривается системный анализ понятия «готовности». Определены значения функциональной, структурной и личностной моделей интегративного понятия «готовности». Представлено одно из организационно-педагогических условий формирования готовности будущих воспитателей к использованию интерактивных технологий – спецкурс «Формирование готовности будущих воспитателей к использованию интерактивных технологий». Определены цели, задачи и структура спецкурса, которая построена в тематическом, деятельностном и рефлексивном контексте.

Ключевые слова: готовность, профессиональная готовность, спецкурс, интерактивные технологии, тематический контекст, деятельностный контекст, рефлексивный контекст.

Honchar N.P.

**PRACTICAL ASPECTS OF READINESS OF FUTURE PRE-SCHOOL EDUCATORS TO INTERACTIVE
TECHNOLOGY IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF III-IV LEVELS OF
ACCREDITATION**

A system analysis of the notion «readiness» is studied in the article. The meaning of functional, structural and personal model of integrative notion of «readiness» is determined. The functional model allows us to determine «readiness» as a possibility of achievement goals in pedagogical activity. The structural model describes the boundaries of the system, its element composition, relations between the elements and external environment, where the readiness functions. The personal model allows us to interpret the notion «readiness» as «formation». One of organizational-pedagogical conditions of forming readiness of the future teachers to the use of interactive technologies – special course «Formation of Readiness of the Future Teachers to the Use of Interactive Technologies» is offered. Its aim is to form professionally-important qualities of the personality of the future teacher, appropriate conceptuality, panoramic type of professional thinking that provide their readiness to the use of interactive technologies in pre-school educational establishments on the basis of theoretical and practical preparation of higher educational institutions students to the use of interactive technologies. The tasks and the structure of special course, which is formed in the subject, activity and reflexive context, are determined. The subject context aims to revise the topics, revealing the essence and the meaning of interactive technologies, their classification, and the methods of their use. The activity context allows students to use the knowledge they received in practice, when the reflexive context of presenting material aims to analyze and evaluate the results of students' personal work, to determine the reasons and drawbacks with the further correction of actions.

Key words: readiness, professional readiness, special course, interactive technologies, subject context, activity context, reflexive context.

Рецензент: Моїсєєв С.О.

УДК 378.026:[811.161.2]

Долинський Є.В.*

**ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ПЕРЕКЛАДУ**

Актуальність статті зумовлена сучасною потребою інформаційного суспільства в підготовці інформативно-компетентних фахівців, зокрема в галузі перекладу. У статті узагальнено дидактичні принципи використання інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні перекладу. Забезпечення процесу професійного розвитку студентів на основі

* © Долинський Є.В.

загальнонаукових і специфічних дидактичних принципів. Подані нами дидактичні принципи використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні перекладу вважатимемо основою розвитку професіоналізму майбутнього перекладача в питанні оволодіння методикою використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: інформаційні технології, підготовка майбутніх перекладачів, дидактичні принципи навчання, інформатична компетентність.

Процесу формування перекладацьких умінь присвячено праці багатьох вітчизняних науковців. Зокрема Т. Ганічева розглядала особливості формування умінь двостороннього перекладу, О. Мацюк досліджувала проблему формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій, Л. Черноватий вивчав особливості навчання фахового перекладу. У зарубіжній педагогіці питання підготовки перекладачів аналізували Дж. Арнольд (вплив особистісних психологічних особливостей майбутніх перекладачів на процес вивчення мови).

Незважаючи на велику кількість наукових праць, присвячених використанню інформаційних технологій у навчальному процесі, зокрема перекладацькій підготовці, вважаємо що процес навчання майбутніх перекладачів, а саме формування їхніх перекладацьких умінь з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) потребує подальшого вдосконалення.

Процес інформатизації суспільства й освіти знайшов своє відображення у вітчизняній та зарубіжній педагогічній літературі. Зокрема дидактичні проблеми і перспективи використання ІКТ у навчанні досліджують Н. Апатова, Т. Сергєєва, І. Роберт, використання засобів ІКТ у навчально-виховному процесі розглядають В. Беспалько, Р. Гуревич, В. Краснопольський, Є. Полат, Д. Соєр, Р. Шенк та інші, систему підготовки вчителя до використання ІКТ у навчальному процесі та формування основ інформаційної культури запропонували та обґрунтували М. Варшауер, М. Жалдак, Л. Морська та інші. Проблему професійної підготовки та організації навчання у вищих навчальних закладах висвітлили у своїх працях Дж. Велінгтон, М. Дяченко, Л. Кандибович, Т. Коваль, О. Романишина та інші. Але недостатньо опрацьоване питання формування інформаційної компетенції майбутніх фахівців у сфері іншомовної комунікації.

Перехід до інформаційного суспільства визначає необхідність підготовки студентів до професійної діяльності, яка буде пов'язана з інформацією та комунікаціями [1].

Мета статті – визначити і розкрити основні дидактичні принципи використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні перекладацьких умінь майбутніх перекладачів.

Сучасні інформаційні технології у вигляді комп'ютерних програм (British Multimedia Encyclopedia, Lingvo 12.0, Prompt 2000, The Heinemann TOEFL, Plaj, Power Translation, Socrat, Pragma) та інтернет-ресурсів (www.lang.ru, <http://www.toefl.org/>, <http://translate.google.ru/>) дають широкі можливості для вивчення іноземної мови, удосконалення перекладацьких умінь.

Дослідники І. Малицька, Є. Полат [5; 8] визначають власне середовище, де відбувається процес опанування іноземної мови (навчальне середовище – тематичні форуми, дистанційні конференції, олімпіади, курси та проекти, розміщені на мікропорталах, закритих навчальних платформах та інтернет-сайтах) та інструментарій, засобами якого здійснюється формування необхідних компетенцій (телекомунікаційні ресурси Інтернет; спеціалізоване лінгводидактичне програмне забезпечення; навчальні програми, аудіо- та відеопроекти, тестові додатки, ресурси спеціалізованих сайтів; матеріали розміщені на CD-ROM; загальні програмні додатки (Word, PowerPoint, Excel тощо).

Розвиток інформаційних технологій на сучасному етапі базується на широкому використанні комунікацій (від лат. *comunicatio* – «повідомлення, зв'язок, шлях повідомлення») для передачі даних у просторі: телебачення, радіозв'язок, телефон, Інтернет/Інтранет та ін. Це зумовило трансформацію терміна *інформаційні технології* у поняття «інформаційно-комунікаційні технології». Отже, під ІКТ розуміємо сукупність електронних технічних засобів і програмного забезпечення, а також організацію, форми і методи їх застосування в навчальному процесі, спрямовані на ефективне використання освітніх інформаційних ресурсів у навчанні [2, с. 93].

«Засобами ІКТ» А. Янковець пропонує називати «комплекс технічних, програмно-апаратних, програмних засобів, систем і пристроїв, що функціонують на базі засобів обчислювальної техніки; сучасних засобів і систем інформаційного обміну, що забезпечують автоматизацію введення, накопичення, збереження, обробки, передачі й оперативного керування інформацією» [9, с. 28].

До засобів ІКТ зараховують: комп'ютерну техніку, периферійне устаткування, засоби інтернет-технологій, засоби телекомунікації (мережеве устаткування, програмні комплекси, телефонні та безпроводні лінії, волоконно-оптичні та супутникові канали зв'язку та ін.) і їхній інструментарій [6].

Інформаційні технології підпорядковуються загальнодидактичним принципам, серед яких найбільш вагомими є принципи науковості, наочності, позитивного емоційного фону, систематичності, колективного навчання, індивідуальності, диференціації [2].

Для того щоб визначити принципи ІКТ, звернімо увагу на те, яким чином доповнюються загальнодидактичні принципи навчання специфікою ІКТ. Так, принцип наочності полягає у використанні всіх органів чуття з навчальною метою. ІКТ дозволяють наочно уявити не тільки те, що можливе для безпосереднього сприйняття органами чуття, а й те, що виражається абстрактними законами й моделями (схеми, таблиці, діаграми).

Відповідно до принципу доступності навчальний матеріал має бути зрозумілим і разом з тим викликати напруження розумових сил. ІКТ можуть генерувати завдання зростаючої складності, при цьому студенти можуть самостійно добирати ті з них, що вимагають розумового напруження. Це відповідає принципу особистісно орієнтовного навчання. Принцип свідомості й активності в поєднанні з ІКТ дозволяє повною мірою розглядати учня як суб'єкта навчальної діяльності. Використання ІКТ за принципом зв'язку теорії з практикою розширює можливості викладача тоді, коли немає можливості виконати практичну діяльність безпосередньо: ІКТ зможуть моделювати цю діяльність [4].

До специфічних принципів використання ІКТ у навчанні належать: принцип доцільності (ІКТ варто використовувати лише тоді, коли обійтись без них практично неможливо); принцип дотримання санітарно-гігієнічних норм; принцип варіативності (можливість швидкої заміни способу вивчення матеріалу); системний підхід до добору програмних засобів навчання; принцип мінімізації позапредметних відомостей (зведення до мінімуму організаційно-супроводжувальної інформації щодо процесу керування електронною програмою, увімкнення й налаштування комп'ютера тощо, яка не є метою уроку) [там само].

Кожний з дидактичних принципів, що проявляється в ІКТ, має свою специфіку. Саме специфічні особливості дидактичних принципів ІКТ вважаємо за доцільне обґрунтувати детальніше.

Принцип науковості передбачає включення в зміст не тільки традиційних наукових, але й нових фундаментальних знань у певній галузі. А зміст навчальної комп'ютерної програми саме і базується на системному підході до викладу матеріалу шляхом виділення основних понять і зв'язків. Доступ до інформації, яку забезпечує

комп'ютер, дозволяє розширити діапазон знань, що і сприяє підвищенню їх наукового рівня.

Принцип науковості навчання спирається на закономірні зв'язки змісту науки та навчального предмета.

Способи реалізації принципу науковості навчання:

- проаналізувати програмний матеріал і виявити його науковий потенціал;
- у разі необхідності посилити науковий рівень навчального матеріалу за рахунок добору інформації з додаткових джерел чи самостійної розробки;
- забезпечити діалектичний підхід до вивчення явищ, процесів навколишньої дійсності, законів природи та розвитку суспільства;
- у процесі викладання перекладу, конкретної теми уроку формувати у студентів науковий світогляд, озброювати їх методами наукового пізнання та науково-пошукової діяльності;
- диференціювати та інтегрувати наукові знання у процесі навчання;
- розкривати суть і хибність антинаукових теорій, течій, ідей тощо, формувати критичне ставлення учнів до псевдонауки.

Принцип систематичності й послідовності навчання також зазнає деякої модифікації і передбачає системність у роботі як викладача, так і студента – постійної роботи над собою, засвоєння нового матеріалу з опорою на пройдений, здійснення міжпредметних зв'язків [1]. До таких дій належать сприйняття інформації з екрану, пошук та аналіз інформації, робота в знакових моделях, введення відповіді з клавіатури.

Принцип доступності навчання передбачає вибір і реалізацію змісту та методів навчання з урахуванням вікових індивідуальних особливостей студентів.

Під час комп'ютерного навчання цей принцип здійснюється за умови, що студенти володіють базовими знаннями з ІКТ і виконують завдання з дотриманням правила «від простого – до складного, від відомого – до невідомого». Студенти можуть працювати з навчальними і контролюючими програмами, що відповідають їх рівню засвоєння знань (з граматики, теорії та практики перекладу тощо) [3].

Способи реалізації принципу доступності навчання:

- підготувати навчальний матеріал, доступний для сприйняття й засвоєння студентами з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей;
- забезпечити доступність форм, методів і засобів навчання, що використовуються на заняттях з перекладу;
- підібрати (розробити) та реалізувати диференційований навчальний матеріал з метою усунення прогалів у перекладацьких знаннях студентів і способах діяльності з метою переведення їх на більш високі рівні засвоєння – із зони ближнього розвитку в зону актуального розвитку;
- озброювати студентів раціональними способами діяльності та наукової організації навчальної праці;
- забезпечити відповідність загального темпу просування студентів у навчанні та індивідуальної швидкості просування в навчанні окремих студентів;
- підібрати доступний та оптимальний зміст і обсяг домашнього завдання;
- визначити та використати комплекс інших принципів навчання, що сприяють успішній реалізації доступності засвоєння студентами навчального матеріалу з перекладу з використанням комп'ютерних технологій.

Принцип свідомості й активності виявляється в розгляді всіх предметів і явищ у взаємозв'язку. Студент свідомо здійснює дії, спрямовані на досягнення мети засобами комп'ютерних технологій. Як зазначає Н. Апатова, для реалізації принципу свідомості й активності студент повинен володіти інформацією про мету і завдання навчального процесу, про предмет діяльності й основні етапи його здійснення. Успіх реалізації цього

принципу залежить від повноти розкриття взаємозв'язків між поняттями та їх значенням.

Найбільших змін зазнав *принцип наочності*. Він детально розглядається у роботах В. Арестенка, В. Монахова, Л. Морської, Л. Романишиної та ін. [3]. ІКТ забезпечують необмежений доступ до таких видів наочності: зображувальна (картини, пам'ятки культури, макети тощо) та схематична (географічні, історичні карти, схеми, діаграми, графіки, малюнки тощо).

ІКТ реалізують *принцип індивідуального підходу*, який дає можливість в умовах колективної навчальної діяльності кожному студенту опановувати навчальний матеріал, обираючи власний темп та траєкторію руху [2].

Способи реалізації принципу врахування індивідуальних особливостей студентів у навчанні:

- знання й урахування у процесі навчання індивідуальних особливостей студентів;
- диференційований відбір змісту, методів і засобів навчання, форм організації навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- стимулювання самостійної індивідуальної навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- здійснення професійної орієнтації студентів на занятті з урахуванням їх інтересів, нахилів, здібностей;
- організація навчально-пізнавального процесу з вивчення перекладу з максимальним залученням студентів до участі в ньому (з урахуванням їх індивідуальних можливостей та бажання);
- виявлення творчого потенціалу студентів і забезпечення умов для його реалізації в навчальній діяльності;
- реалізація індивідуального підходу до оцінки знань, умінь і навичок студентів.

Принцип диференціації передбачає диференціювання матеріалу відповідно до навчальних можливостей студентів.

ІКТ, і передусім мережа Інтернет, є сучасними засобами інноваційного навчання. Проблемам навчання мов за допомогою Інтернету присвячено чимало праць [5; 8], що розглядають всесвітню мережу як мотивуючий засіб до самостійного пошуку, обробки та використання інформації. ІКТ реалізують на практиці дидактичні та методичні принципи навчання іноземних мов, оскільки через Інтернет студенти мають можливість отримувати доступ до найрізноманітнішої інформації, а використовуючи електронну пошту – спілкуватися зі своїми однолітками з англomовних країн та удосконалювати навички письма. Тому G. Fox вважає, що в еру Інтернету потрібно змусити його працювати в аудиторії під час вивчення іноземної мови. Можливості Інтернету для розвитку навичок письма висвітлені у працях J. Krajka. Однак M. Singhal вказує не тільки на переваги, але й на недоліки та проблеми, які виникають при використанні всесвітньої мережі в процесі оволодіння іноземною мовою [6, с. 87].

Фахівець у галузі перекладу має бути обізнаний з розвитком та здобутками науки, техніки та економіки шляхом використання першоджерел. У сучасному суспільстві значною мірою завдяки всесвітній мережі Інтернет відчутно полегшено доступ до автентичних матеріалів.

Навчання перекладу обов'язково включає лексикографічну роботу зі словниками різних типів (орфографічний, тлумачний, перекладний, синонімічний, антонімічний, етимологічний, діалектологічний тощо). Для ефективної навчальної діяльності в цьому напрямку необхідно мати досвід використання того чи іншого словника. Сучасні ІКТ дозволяють оптимізувати лексикографічну діяльність, оскільки словники різних типів трансформуються в цифрову форму (локально як програмний засіб або в мережі Інтернет як сайт або сервіс) [4, с. 117].

Використання електронних словників сприяє мотивації до навчальної діяльності й підвищує її ефективність за рахунок швидкості роботи й можливості працювати одночасно в кількох словниках. До того ж цей підхід унеможливорює проблему недостатці примірників у шкільній бібліотеці. Відповідно до цього визначаємо принцип лексикографічної та дослідницької навчальної діяльності з електронними словниками.

Отже, з використанням інформаційних технологій, зокрема персонального комп'ютера, у формуванні перекладацьких умінь майбутніх перекладачів: 1) найбільш повно реалізується діяльнісний підхід; 2) студент постає в процесі навчання у ролі активного партнера, викладача і «комп'ютера»; 3) забезпечується індивідуалізація навчального процесу при збереженні його цілісності; 4) з'являється можливість для досить швидкої та зручної комплексної візуалізації складних образів і конструкцій, віртуального відображення певних явищ і подій.

Подані нами дидактичні принципи є основою розвитку професіоналізму майбутнього перекладача в питанні оволодіння методикою використання інформаційних технологій і потребують більш детального дослідження в подальших наукових розвідках.

Література:

1. Гуторова Л. Е. Информатика и информационные технологии в ВУЗе / Л. Е. Гуторова // Педагогика и информатика. – 2003. – № 2. – С. 21-31.
2. Дерешко Б. Ю. Классификация информационно-коммуникационных образовательных технологий и их использование в учебном процессе вуза / Б. Ю. Дерешко // Телекоммуникации и информатизация образования. – 2005. – № 6. – С. 92-103.
3. Долинський Є. В. Дистанційні технології навчання перекладачів / Є. В. Долинський // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 24 / Редкол. : І. А. Зязюн та ін. – Київ – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. – С. 320-324.
4. Іванов Ю. І. власне дидактичні принципи використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні словесності / Ю. І. Іванов // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 21 (232), ч. II, 2011. – С. 115-122.
5. Малицька І. Д. Тенденції розвитку глобальних освітніх мереж (зарубіжний досвід) [Електронний ресурс] / І. Д. Малицька. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em6/content/08midfn.htm>.
6. Мацюк О. О. Стан сформованості професійної компетентності перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій / О. О. Мацюк // Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини : [зб. наук. пр.] / гол. ред. Мартинюк М. Т. – Умань : РВЦ «Софія», 2009. – Ч. 1. – 219 с.
7. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов : [навч. посібник] / Морська Л. І. – Тернопіль : Астон, 2008. – 256 с.
8. Полат Е. С. Дистанционное обучение: организационный и педагогический аспекты / Е. С. Полат // Информатика и образование. – 1996. – № 3. – С. 87-89.
9. Янковець А. В. Підготовка майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у вищих військових навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Янковець Андрій Володимирович. – Хмельницький, 2005. – 190 с.

Долинський Є. В.

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ ПЕРЕВОДУ

Актуальность статьи обусловлена современной потребностью информационного общества в подготовке информационно-компетентных специалистов в области перевода. В статье обобщены дидактические принципы использования информационно-коммуникационных технологий при преподавании перевода. Обеспечение процесса профессионального развития студентов на основе общенаучных и специфических дидактических принципов. Представленные нами дидактические принципы использования информационно-коммуникационных технологий в обучении переводу считать основой

развития профессионализма будущего переводчика в вопросе овладения методикой использования информационно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: информационные технологии, подготовка будущих переводчиков, дидактические принципы обучения, информатическая компетентность.

Dolynskiy Ye.V.

DIDACTICAL PRINCIPLES OF USING THE INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN TEACHING OF TRANSLATION

The article deals with the modern needs of information society in the preparation of informative, competent professionals, particularly in the field of translation. The article summarized didactic principles of using the information and communication technologies in teaching of translation. Ensuring the process of professional development of students on the basis of general and specific didactic principles. Determined didactic principles using information and communication technologies in teaching of translation assume basis of future professional translators in the field of development the methods of using information and communication technologies. Each of the didactic principles which is demonstrated in information technologies is specific. It features specific didactic principles of information-communicative technologies grounded in the article.

The use of information technologies, the personal computer during the formation of translation skills of future translators can: 1) most fully realized activity approach; 2) students stand in the learning process as an active partners of the teacher and «computer»; 3) information communicative technologies provide individualization of the educational process while maintaining its integrity; 4) it is possible to make quick and easy visualization of complex images and complex structures, a virtual display of certain phenomena and events.

Key words: information technologies, training of future translators, didactic principles of learning, informative competence.

УДК 61:378.1+615:378:1(477)

Драчук М.І.*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

У статті теоретично обґрунтовано педагогічні умови використання інформаційних технологій у професійній освіті майбутніх фахівців фармацевтичної галузі: формування знань про використання інформаційних технологій у фармації, використання інформаційних технологій як засобу навчання у системі професійної підготовки майбутніх фармацевтів, підготовка студентів до використання інформаційних технологій у професійній діяльності у процесі вивчення курсу «Інформаційні технології у фармації». Доведено доцільність розроблення і впровадження курсу «Інформаційні технології у фармації» та коригування викладачем загальних цілей використання комп'ютера в навчанні щодо специфіки професійної підготовки.

Ключові слова: інформаційні технології, педагогічні умови, професійна підготовка фармацевта.

У сучасних умовах якість освіти асоціюється з цілями Болонського процесу: основною метою освіти в цих умовах є підготовка кваліфікованого фахівця, здатного до ефективної професійної роботи за фахом і конкурентного на ринку праці. Для цього необхідно підготувати фахівця, що отримав знання високого рівня, і включити на стадіях навчання у розробку нові технології, адаптовані до конкретних умов роботи, зробити його провідником нових рішень [5]. Особлива увага звертається на підготовку нових фахівців – клінічних фармацевтів, які повинні працювати разом із лікарем: здійснювати

* © Драчук М.І.*